

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE
HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Praha, 2016

Václav Kárník

AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ V PRAZE

HUDEBNÍ A TANEČNÍ FAKULTA

Hudební umění

Hra na trombon

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VÝUKA HRY NA TROMBON PRO ZAČÁTEČNÍKY

Václav Kárník, DiS

Vedoucí práce: odb. as. Mgr. Jiří Sušický

Oponent práce: Prof. Vladimír Rejlek, MgA. Lukáš Mořka PhD.

Datum obhajoby: 6. června 2016

Přidělovaný akademický titul: BcA.

Praha, 2016

ACADEMY OF PERFORMING ARTS IN PRAGUE

MUSIC AND DANCE FACULTY

MUSIC ARTS

TROMBONE PLAYING

BACHELOR THESIS

TROMBONE LECTURES FOR THE BEGINNERS

Václav Kárník, DiS

Thesis Advisor: odb. as. Mgr. Jiří Sušický

Examiner: Prof. Vladimír Rejlek, MgA. Lukáš Mořka PhD.

Date of graduate: 6. června 2016

Academic degree: BcA.

Prague, 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou/magisterskou/disertační práci na téma

Výuka hry na trombon pro začátečníky

vypracoval samostatně pod odborným vedením vedoucího práce a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Praha, dne

.....

podpis diplomanta

Upozornění

Využití a společenské uplatnění výsledků diplomové práce, nebo jakékoliv nakládání s nimi je možné pouze na základě licenční smlouvy tj. souhlasu autora a AMU v Praze.

Abstrakt

Bakalářská práce *Výuka hry na trombon pro začátečníky* pojednává o výuce, praktické metodice, literatuře a motivaci žáků ve hře na trombon pro začínající hráče. Zaměřuje se hlavně na konkrétní postupy, jako jsou předpoklady pro hru na trombon, výběr nátrubku, držení nástroje, nátisk, nasazení a dýchání. Práce je rozdělena do čtyř kapitol. První kapitola pojednává o samotných počátcích studia hry na trombon. Druhá kapitola se zabývá metodickými postupy, kde je pojednáno o nátiskových a dechových cvičeních, rozvoji techniky, způsoby hry legato a o vyučovacích hodinách. Třetí kapitola je věnována trombonové literatuře pro začátečníky a čtvrtá kapitola je o motivaci žáků a možnostech, jakým způsobem žáky ke hře na trombon inspirovat.

Abstract

This bachelor's thesis *Trombone lectures for the beginners* deals with the teaching, practical methodology, literature and pupil's motivation to play the trombone. It focuses on the particular procedures such as pupil's assumptions for the playing the trombone, choice of the mouthpiece, holding the instrument, embouchure, putting on and breathing. The thesis is divided into four parts. The first part discusses the beginnings of the studies of the play the trombone. The second part explains the methodical procedures embouchure and breathing exercises, the development of the technique and the way of playing the legato on lessons. The third part looks into the trombone's literature for the beginners and the last one is about pupil's motivation and also considers the possibilities how to inspire them to play.

Obsah

Úvod	1
1. Počátky studia hry na trombon	2
1.1 Obecné předpoklady pro studium hry na trombon	2
1.2 Držení nástroje, polohy, dýchání	3
1.3 Rty, nátisk, nasazení	4
2. Metodické postupy	6
2.1. Výběr správného nátrubku, první vyučovací hodina	6
2.2 Nátisková a dechová cvičení	7
2.3 Způsoby hry legáta	8
2.4 Rozvoj techniky	9
2.5 Průběh vyučovací hodiny	10
3. Trombonová literatura pro začátečníky	11
3.1 Školy	11
3.2 Etudy, cvičení a dueta.....	14
3.3 Přednesy	16
4. Motivace žáků	19
4.1 Motivace obecně	19
4.2 Motivace ke hře na trombon	20
Závěr.....	22

Úvod

V této práci se chci věnovat problematice výuky hry na trombon pro začínající hráče. V první části práce se chci zaměřit na počátky studia hry, které se týkají základních předpokladů pro hru na trombon, držení nástroje, dýchání, nasazení, nátisku a rtů. Ve druhé části se zabývám metodickými postupy, jako je výběr nátrubku, krátce pojednávám o první vyučovací hodině a dále popisuji způsoby hry legáta, rozvoj techniky a také průběh běžné vyučovací hodiny. Ve třetí části shrnuji nejznámější trombonovou literaturu pro začátečníky od jednotlivých škol přes etudy, cvičení a dueta po přednesové skladby a písně. V poslední části práce se snažím pojednávat o motivaci žáků ke hře a přibližuji možnosti, které můžou žákům pomoci, aby je hra na trombon bavila. Téma práce jsem si vybral z důvodu mého vlastního působení v roli učitele na základní umělecké škole a chci tak v kostce zmapovat ty nejzákladnější a nejdůležitější poznatky, které jsem během své dosavadní praxe načerpal.

1. Počátky studia hry na trombon

V této kapitole se chci věnovat základním předpokladům, které by měl začínající hráč na trombon mít a dále jednotlivým disciplínám týkajících se problematik hry.

1.1 Obecné předpoklady pro studium hry na trombon

Do obecných předpokladů pro hru na trombon patří bezpochyby dobrá fyzická zdatnost. Žák by měl být vitální a neměl by mít žádné závažné zdravotní komplikace. U mladších žáků je pak rozhodující délka paže pravé ruky pro bezproblémový výsun jednotlivých poloh. Ve starších metodikách se uvádělo, že by na trombon neměl hrát žák mladší 12 let. Proto hráči začínali hrát nejdříve na tenor nebo baryton. Děje se tak tomu dodnes a myslím, že je to správné. V praxi se také objevovalo, že hráči začínali hrát na altový trombon. Ten má však menší menzuru než běžný tenorový a při přestupu na větší menzuru žáci měli horší, zpravidla užší tón než hráči začínající na baryton či tenor. Proto se z toho postupně upustilo.

V poslední době se ale na trhu objevil plastový trombon, tzv. pBone a ten umožňuje i těm nejmenším žákům studium tohoto nástroje. Jeho výhodou je nízká hmotnost kolem 800 gramů, konstrukční jednoduchost a nenáročnost ozevu. Malé děti sice patrně i tak nedosáhnou na vzdálenější polohy, ale rozhodně nástroj udrží a jsou schopni zahrát mnoho lidových písní a cvičení do čtvrté polohy.

Neméně důležitým předpokladem pro hru na trombon je zdravý chrup hráče. Je důležité se především vyvarovat závažným anomáliím, jako je například předkus. Vzhledem k tomu, že trombon má větší nátrubek než například trubka nebo lesní roh, dají se leckteré drobnější problémy překonat. Dokonce je možná i hra s rovnátky. Žák při hře s rovnátky je nucen netlačit tolik na nátrubek, což má přínos ve zlepšení dýchání. Co se ještě chrupu týče, je důležité dbát na dobrou zubní i ústní hygienu.

Obecně je také důležité, aby začínající hráč neměl žádné problémy v oblasti dýchání. Rozhodující je především kapacita dechu, ale to již souvisí s cvičením. Dech je samozřejmě základním předpokladem pro hru na všechny dechové nástroje.

Nesmíme opomenout, že hráč by kromě obecně hudebních předpokladů měl vykazovat velkou píli, trpělivost a cílevědomost.

1.2 Držení nástroje, polohy, dýchání

Na začátku studia je velmi důležité osvojit si správné návyky spojené s držením nástroje a základním postojem při hře. Postoj by měl být vzpřímený s pevnou základnou s mírně rozkročenými nohama. Ramena by měly být mírně dozadu a hlava vzhůru. Trombon držíme zhruba v úhlu šedesáti stupňů ke svislici. Téměř veškerá váha nástroje by měla být v levé ruce. Pro upevnění držení je důležité, aby ukazováček levé ruky byl natažený a tlačil proti nátrubku a tím se zlepší stabilita a vyváženost. Snižec držíme lehce palcem a ukazováčkem pravé ruky. Ostatní prsty mohou ukazováček pouze podírat.

Co se týká ruky a zápěstí měly by být vždy ve stejné rovině. Práce pohybu snižce spočívá zejména v lokti. Pohyb zápěstí by měl být jen minimální. Celková práce pohybu snižcem by měla být prováděna velmi jemně a hráč by se měl vyvarovat trhaných pohybů a vydávání přílišné síly než je zapotřebí. Cílem je, aby hráč dokázal správně zrychlit ale i citlivě zastavit. Důležité je taky postavení loktů obou rukou. Špičky loktů a nátrubek by nám měly tvořit obrazec rovnoramenného trojúhelníku.

Začínajícího hráče je nutné seznámit s polohami na snižci. Trombon má tedy sedm poloh. Vzdálenosti mezi nimi jsou celkem jasně dané a jsou popsány v mnoha metodikách. Obzvláště pro začínajícího hráče je důležité tyto polohy přesně vyznačit. Začínající hráč má pak tedy při výsunu jednotlivých poloh přesnou vizuální kontrolu.

Jedna z nejdůležitějších věcí při hře na trombon a dechové nástroje obecně je dýchání. Myslím si, že u začínajícího hráče by tomu měla být věnována hodně velká pozornost, jelikož špatné návyky se těžko odstraňují. Mladším žákům a dětem je důležité vysvětlit princip dýchání jednoduše, aby základní problematiku dechu pochopili. Není potřeba příliš teoretizovat, protože takový přístup by je mohl odradit. Děti snadno například pochopí (jak uvádí web Národního institutu pro další vzdělávání)¹ termín hluboký nádech. Je dobré říci třeba „vydechni ze sebe všechny vzduch a pak se zase nadechni“. Musíme ale dbát na to, aby žák tyto úkony prováděl přirozeně a volně bez známky křečovitosti.

Častou chybou bývá tlak v oblasti krku. Tento tlak vychází ze snahy vytvořit oporu dechu. Takový tlak způsobuje nesprávnou funkci svalů pánevního dna, břišních svalů a především bránice. To způsobuje, že dech je ztuhlý a strnulý. Žákovi může pomoci věta „vydechuj do nástroje přirozeně, měj volný krk, jako když mluvíš.“ Je třeba také žákovi

¹ <http://www.nidv.cz/cs/download/pzus/materialy/Pozoun.pdf>

připomínat, že již zmíněnou bránici má mít po celou dobu výdechu zpevněnou.

Mezi další obecné chyby patří tzv. mělký nádech, kdy se jednoduše žák nadechne nedostatečně. Dále tam patří stav, kdy není dech udržován pod tlakem a tón vadne. Do chyb můžeme dále zařadit tlačené tony, tzv. boule. Je dobré docílit toho, aby žák používal kombinované neboli bráničně-žeburní dýchání. U tohoto typu dýchání je zapojena bránice i hrudní koš současně a vytvoří tak harmonicky jeden celek. Kapacita plic a nádech tím dosahují nejvyšší možné míry.

Dýchání si můžeme rozdělit do tří možností:

1. Žeburní (hrudní)

Při tomto typu dýchání probíhá nádech pouze v hrudním koši bez aktivní zapojení bránice. Tento způsob dýchání není vhodný, jelikož se hráč často nadechuje jen krátce a tón nemá dobrou kvalitu.

2. Brániční (břišní)

Tato možnost dýchání se vyznačuje aktivním zapojením bránice. Dá se však říci, že i při tomto typu dýchání bude mít hráč nekvalitní tón, protože samotná opora bránice nedává tónu patřičnou oporu a pevnost.

3. Kombinované (bráničně-žeburní)

U tohoto způsobu dýchání jsou bránice i hrudní koš harmonicky zapojeny v jeden celek. Jedná se o nejideálnější způsob dýchání. Nádech a tím pádem i kapacita plic při něm dosahují nejvyšší možné míry.

1.3 Rty, nátisk, nasazení

Mezi důležité části správné hry na trombon patří dobré pochopení funkce rtů. Musíme žákovi vysvětlit problematiku otvoru rtů při hraní tónů různých výšek. Základní věcí je fakt, že při vyšších tónech vzniká mezi rty malý otvor a naopak čím hlubší tón hraje, tím se otvor zvětšuje. Důležité je, aby žák měl vždy při změně velikosti otvoru zpevněný spodní ret. Horní ret by se na změně velikosti otvoru podílet neměl, ikdyž nám samozřejmě otvor spoluvytváří. Když toto začínající hráč správně pochopí, nebude mít problém s plynulým a hladkým tvořením legát a měl by mít i lehké nasazení ve skocích.

Kromě spodního rtu by hráč měl mít zpevněné i svaly na bradě. Toto zpevnění vytváří pak pocit pevného okraje otvoru ve rtech. Komplex zpevněného svalstva je pak formován do tvaru písmene „U“. Pokud k tomu žák dobře zapojí jemný pohyb čelisti, měl by docílit správných změn otvoru ve rtech. Rovněž dáváme pozor, aby hráč tzv. nebalil horní ret. Tím se otvor mezi rty ucpe a výrazně se tím i snižuje vibrace horního rtu.

U začínajícího hráče se musíme také velmi detailně zabírat nátiskem. V nátisku může vznikat mnoho závažných chyb, které pak výrazně limitují další nástrojový rozvoj. Jelikož má každý člověk jiné postavení rtů, zubů, čelisti atd. je velmi obtížné najít objektivní kritérium a definovat či říci „co je správně“. I u spousty výborných hráčů můžeme shledat netypické nátisky a přesto vše funguje jak má. Obecně známá chyba, se kterou se setkáváme v praxi, jsou zdvižené koutky. Pokud se hráči zvedají koutky, zvedne se zároveň i hrtan, v krku tím se uzavírá cesta proudu vzduchu do nástroje. Existuje několik základních typů nátisků, které zde stručně popíšu. Můžeme je rozdělit na 3 typy:

1. Těžký nátisk

Už z názvu nám vyplývá, že se jedná o nátisk se zvýšenou oporou v nátrubku. To znamená, že je větší tlak nátrubku na rty. Převládá zde horizontální zapojení svalů úst tváří a tím se ústní štěrbina značně rozšíří. Rty se zmenší a roztáhnou se do širokého úsměvu, těsně přilnou k zubům a sevrou se. Tím nám vznikne malý, úzký retní otvor a hráč ho vytváří až v momentu nasazení tonu vklíněním špičky jazyka mezi zuby a rty. Tento druh nátisku má v zásadě spíše nevýhody. Hráč má zpravidla úzký a ostrý ton, má mnoho technických potíží a bývá zde značná zvuková nevyrovnanost, zejména ve spodní poloze.

2. Lehký nátisk

Tento typ nátisku je charakteristický zapojením kruhového retního svalu a v důsledku toho dojde k uvolnění svalů tváře a brady. Výsledné zformování rtů je pak jako při pískání. S tímto druhem nátisku se především u mladších žáků příliš nesetkáme. Předpokládá totiž dobré zvládnutí dechové techniky. Výhodou tohoto nátisku je snadné tvoření horní polohy, zejména extrémně vysoké. Z praxe víme, že jen malému počtu hráčů se tento nátisk podaří zvládnout. Může zde dojít například ke zvukovému selhání ve spodní poloze.

3. Fyziognomický nátisk

„Charakteristické pro tento nátisk je rovnoměrné zapojení svalů, rtů, tváří a brady.“² Zásadní význam pro uplatnění tohoto nátisku má nalezení bodu dokonalé rovnováhy mezi lícními svaly a kruhovým retním svalem. To způsobuje obsáhnout celý rozsah nástroje bez viditelné změny vzdálenosti koutků úst od sebe. Hráč má při tomto nátisku charakteristický výraz v obličeji. Výhodou tohoto nátisku by měla být vyrovnanost nástrojového rejstříku, plnost a sytost tonu, snadnější hraní skoků a další přednosti.

² ŠIMEK, Josef. *Rozpracované otázky z umělecko-pedagogické přípravy*. Praha. Materiál vypracovaný pro studenty konzervatoře. 16 s.

Dalším bodem, kterým se musíme zabývat u začínajícího hráče je nasazení. Mezi zásadní chyby patří nejasné, zastřené nasazení. Tento problém pomůže hráči cvičení nasazovaných tónů na samotný nátrubek. Při cvičení se nesmí stát, aby na začátku bzučeného tonu znělo glissando. Častou chybou také bývá, že špička jazyka se pohybuje zepředu dozadu. V důsledku toho je malá proznělos především při hře rychlého staccato. Je to zapříčiněno protichůdnými pohyby – jazyk jde dozadu a dech dopředu. Jednoduše se pak vzduchový sloupec v počátku tonu rozptýlí. Z toho vyvozujeme resumé, že špička jazyka by se měla pohybovat spíše dolů. Dalším prohřeškem, se kterým se u začínajícího trombonisty setkáváme je tzv. sforzandové nasazení neboli vklínění špičky jazyka mezi rty. Tón pak začíná velkým nárazem nebo také výbuchem a následně pokračuje a přechází do slabé dynamiky. Aby bylo toto odstraněno, musí být špička jazyka za horními zuby. Je nutno podotknout, že sforzandové nasazení je specifický prostředek hry. Jeho použití však vyplývá jen z konkrétního notového zápisu. Problémem v nasazení je také zakončení tonu použitím jazyka – „taat“. V tomto případě je dobré, aby se žák snažil zakončit spíše neznelým „h“ – tudíž nám vznikne „taah“.

Než žák vytvoří první tón, musíme ho znovu seznámit se všemi základními problematikami nástroje. Klademe důraz na hluboký nádech a udržování tlaku vzduchu po celou dobu výdechu. Vždy se osvědčí, když hráč před prvním tónem vyloudí bzučivý zvuk na nátrubek. Tím si trombonista uvědomí větší nutnost rozkmitat rty. V zásadě platí, že čím jadrnější barvu bude mít bzučivý zvuk, tím lepší a kvalitnější bude tón na nástroji. Je dobré, aby se začínající hráč učil přizpůsobovat bzučivý zvuk různé výšce. Například mu zazpíváme nějaký tón v malé oktávě – nejlépe kolem f a požadujeme, aby tento tón žák zabzučel.

Už při hraní prvního tonu s nátrubkem dbáme na pěkné nasazení. Žákovi znovu připomeneme, že špička jazyka musí být za horními zuby a pohybem jazyka dolů otevře volný průchod proudu vzduchu. Jestliže má být nasazení kultivované a kvalitní, musí bzučivý tón začít ihned v dané výšce, ve které tón dále pokračuje. To znamená, aby žák nedělal drobná dojíždějící glissanda. Když toto hráč zvládne, začne hrát na nástroj.

2. Metodické postupy

2.1. Výběr správného nátrubku, první vyučovací hodina

Než žák začne hrát na trombon, je důležité vybrat mu správný nátrubek. Při výběru nátrubku je rozhodující velikost okraje nátrubku a hloubka kotlíku. Obecně platí, že výběr nátrubku závisí na velikosti rtů hráče. Žákovi s většími rty se bude hrát lépe na větší nátrubek. Ten umožňuje pohodlnější tvoření zvuku ve střední a hluboké poloze. Avšak při

hraní vysoké polohy se rychleji dostaví únava, a tóny se budou hůře ozývat. Naopak pro hráče s menšími rty bude lepší volba menšího nátrubku. Ten má výhodu pro hraní ve vyšší a vysoké poloze, tóny se zde lehce ozývají. Právým opakem je střední a hluboká poloha, kde s kvalitou tónů nastanou komplikace.

Tvar kotlíku má význam především pro barvu tónu. Nátrubek, který má příliš hluboký kotlík, snižuje vyšší harmonické tóny. Oproti tomu nátrubek s moc mělkým kotlíkem tyto tóny zvyšuje. Nátrubek s hlubším nálevkovitým kotlíkem způsobuje, že tón bude temnější a širší. Tím pádem je vhodný pro hráče s ostřejším a užším tónem. Mělký miskovitý nátrubek je zase dobrý pro žáka s temným a nekonkrétním tónem. V dnešní době existuje nejrůznější škála nátrubků různých tvarů a materiálů. Dá se říci, že neexistuje konkrétní návod pro volbu nátrubku. U začínajícího žáka je důležité, aby sám kombinací subjektivních pocitů a uvedených zásad dospěl k optimální volbě. U mladšího žáka je samozřejmě obtížnější, aby sám tyto pocity určil a volba tak do značné míry přechází na učitele.

Jestliže přistoupíme k první vyučovací hodině, je nutné navázat s žákem dobrý kontakt, představit sám sebe a krátce pohovořit o nástroji. Na začátku můžeme žákovi stručně říci něco o historii trombonu. Dále pak popíšeme jednotlivé části nástroje a seznámíme žáka s užitím trombonu v hudebním životě. Myslím si, že je dobré žákovi zahrát a předvést nejrůznější způsoby hry. Obzvláště malé děti zaujme například hra glissanda. Ukázat můžeme také hru s dusítky a předvést tak možnosti různých změn zvuku trombonu. Velmi prospěšné a motivující pro začínajícího hráče jsou nahrávky trombonu v nejrůznějších podobách. To znamená trombon sólově, v komorních souborech, v orchestru a podobně.

2.2 Nátisková a dechová cvičení

Nejen na trombon ale i na další žesťové nástroje je zapotřebí provádět tzv. nátisková a dechová cvičení. Tak jako například vzpěrač při tréninku pouze nevzpírá ale i běhá, aby harmonicky posiloval všechny svaly, tak také trombonista nemůže cvičit pouze etudy a přednesy, ale také nátisková cvičení.

Nátisková cvičení mají 2 základní funkce:

1. Rozehrávací a udržovací funkce

To znamená, že pomocí těchto cvičení se svaly připraví do patřičné polohy a hráč je tak připraven k další hře. Udržovací funkce má význam především pro vytíženějšího hráče, který se potřebuje udržovat v kondici.

2. Rozvíjecí funkce

Žák si pomocí těchto cvičení rozšiřuje rozsah, a zlepšuje je si takto pružnost a pevnost nátisku.

Mezi nejzákladnější nátisková cvičení patří tzv. vydržované tóny. Jedná se spojení nátiskového a dechového cvičení dohromady. Je zapotřebí, aby žák hrál tyto cvičení v různých dynamikách. Tím se pak dosáhne správného účinku. Vydržované tóny mají také velký význam pro zesílení nátisku. Dále si do nátiskových cvičení můžeme zařadit tzv. pomalé vazby. Jde o pomalou hru legáta v alikvotních řadách, která má za úkol hráče zbavit klapavého zvuku mezi tóny. Můžeme tím docílit zlepšení zvukové vyrovnanosti všech rejstříků a přirozenou cestou odstranit mnoho nátiskových nedostatků. Dalším stadiem těchto cvičení je hra rychlých vazeb v různých variacích a v celém rozsahu nástroje. To už však týká pokročilejších žáků a nikoliv začátečníků.

Jak už jsem zmínil na začátku práce, ke hře na trombon je potřeba, aby hráč byl dostatečně fyzicky zdatný. S tím úzce souvisí kapacita plic a dechová cvičení. Proto je dobré, aby se hráč aktivně věnoval různým sportům. Doporučuje se například plavání, běh, cyklistika a podobně.

Existuje celá řada dechových cvičení od různých autorů. Pro začínajícího hráče je důležité, aby vždy maximálně využíval kapacity plic kvůli jejich rozšíření.

2.3 Způsoby hry legáta

Můžeme říci, že hra legáta je na trombon ze všech dechových nástrojů nejvíce obtížná. Kvůli snižci totiž hrozí, že zejména začínající hráč zahraje místo legáta glissando. Přístup k této problematice je v různých zemích rozdílný. Česká trombonová škola je zejména ovlivněna profesorem Jaroslavem Uškem. Ten rozdělil legáto na 3 druhy:

1. Retní legáto

Tento způsob legáta probíhá mezi jednotlivými stupni přirozené řady. Hrajeme ho za pomoci nepřetržitého proudění vzduchu pohybem spodního rtu. (Jak uvádí Kummer)³ Je dobré, aby učitel vysvětlil problematiku žákovi následujícím způsobem: při spojení tónů stoupajících používáme slabiku „tá – jí“, při spojení klesajících intervalů „tí – já“.

2. Snižcové legáto

Zde se jedná o druh legáta, který hrajeme pohybem snižce na jednom stupni přirozené řady. Nebezpečí glissanda odstraníme zadržením dechu. Profesor Ušek zde doporučil vyslovení slabik „Ha-Ho-He-Hi“. Zaleží

³ KUMMER, Jaroslav. *Metodika profesora Jaroslava Uška z pohledu dnešního pedagoga*. Olomouc, 1990. 26 s.

na výšce tónu. Spodní poloha užívá slabiku „Ho“, vrchní poloha užívá slabiku „Hi“.

3. Smíšené legáto

Tímto legátem je myšleno spojení retního a snižcového legáta. Takže je to legáto, které probíhá mezi jednotlivými stupni přirozené řady za pohybu snižce. Dech se zde nezadržuje.

Všeobecně ve světě je ale nejrozšířenější tzv. artikulované legáto. U tohoto typu legáta je problém zadržování dechu řešeno pomocí artikulace, čili jazyku. Artikulační slabika se však v různých zemích liší. Je dána zejména různorodostí daného jazyka. Nejčastější udávanou slabikou je temné „Da“. Jestliže použijeme toto legáto, musíme dávat pozor, aby proud dechu byl nepřetržitý a aby artikulační slabika dokonale napodobila krásné retní legáto. U žáků je nejčastější chybou hra již zmíněná glissand a akcentovaná neboli vyrážená legáta. Musíme u začínajícího hráče také dbát na hladkost a přirozenost legáta. Je s tím také spojený správný pohyb ruky při posunu snižce, který nesmí být trhaný a křečovitý.

2.4 Rozvoj techniky

Při rozvoji techniky hry musíme u začínajícího hráče neustále dávat pozor, aby nepodpíral trombon pravou rukou a aby veškerá váha nástroje (jak uvádí Wick)⁴ byla v levé ruce. Je to důležité také kvůli tomu, že technika pravé ruky nesmí rušit nátisk. Techniku hry rozvíjíme především studiem stupnic, akordů a intervalů v různých variantách a artikulacích. Hlavní je, aby začátečník hrál cvičení po kratších úsecích kvůli sledování pohybu snižce a správnému a přesnému výsunu jednotlivých poloh. Až potom můžeme cvičení rozšiřovat a technicky komplikovat.

Pokud žák cvičí tyto studie poctivě a pravidelně, dojde k velkému technickému sžití s nástrojem. Při výběru cvičení musíme vycházet z dobré znalosti nedostatků žákovy hry. Neustále dbáme na správný posun snižce a pohyb pravé ruky, který musí být rychlý a přirozený a nikoliv šubavý a trhavý. Nepřirozenost a šubavou posunu odstraňujeme rytmickou kontrolou pravé ruky. To znamená, že pravá ruka musí s dostatečným předstihem opustit předcházející polohu, aby přesně rytmicky dostihla požadovanou polohu.

⁴ WICK, Denis. *Trombone technique*. Oxford university press, 1971. 16 s. ISBN ISBN 19-318704-3.

Takto lze dosáhnout přirozeného pohybu. Jako přirovnání si můžeme představit tympánistovu paličku, která se rovněž musí pohnout s předstihem, aby přesně a včas zasáhla blánu tympánu. Dbáme také, aby zápěstí pravé ruky bylo pružné avšak nepohyblivé. Pohyblivost zápěstí narušuje hlavně intonaci.

2.5 Průběh vyučovací hodiny

Vyučovací hodina může mít různý průběh, nicméně je velmi prospěšné se řídit určitými osnovami, aby hodina měla řád. Velkou roli také hraje skutečnost, zda učíme skupinově nebo individuálně. Ve skupinové výuce na trombon by však měli být maximálně 2 žáci. I tak by skupinová výuka měla probíhat jen nezbytně nutnou dobu, jelikož je problematika hry velmi obsáhlá. Hlavně prostřednictvím individuální výuky vedeme žáky k získávání praktických dovedností, teoretických znalostí a ke každodenní přípravě. V každé hodině u začátečníků by měl učitel použít kombinaci výkladu a vlastního předvádění způsobu hry na nástroj. Průběh vyučovací hodiny můžeme rozdělit do těchto bodů:

1. Stupnice a akordy

Stupnicím a akordům by mělo ještě předcházet krátké rozehrávací cvičení. Nejdříve na nátrubek a pak teprve na trombon. Stupnice hrajeme s žákem od pomalého tempa až do různých technických a rytmických variant. Je dobré zařazovat do stupnic tercie ve dvojhlase s učitelem kvůli tomu, aby se žák učil poslouchat druhého a dokázal se doladřovat a zvukově vyrovnávat.

2. Etudy

Etudy slouží k tomu, aby se žák zdokonaloval ve všech oblastech hry. Proto musíme dbát, aby při výběru etud byly zastoupeny etudy melodické, rytmické a technické. Kromě etud vybíráme také dueta.

3. Přednesová skladba

V přednesových skladbách pracujeme s žákem hlavně na výrazu a správné interpretaci. Skladby volíme adekvátně úrovni hry žáka. Než začne žák hrát přednes s klavírem nebo s doprovodem nahrávky, je důležité, aby dobře skladbu zvládal sám.

4. Zadání nové látky s rozbořem problémů učiva

Jestliže žákovi zadáme novou látku, je potřeba mu vše důkladně vysvětlit. Zabýváme se detailně všemi problematikami, které ho v nových etudách, přednesech, písničkách a atd. čekají.

Z praxe ale vím, že ne vždy může hodina takto hladce podle těchto bodů probíhat a setkáme se s tzv. specifickými hodinami. Proto si můžeme dále vyučovací hodiny rozdělit asi takto:

1. Poslechová hodina

Žáky seznamuje například s předními trombonovými hráči nebo zajímavými skladbami. Pokud máme možnost, pouštíme nahrávky i s videem pro větší motivovanost. Mám na mysli například server YouTube.

2. Hodina před veřejným vystoupením

V této hodině se zejména soustředujeme na prováděnou skladbu. S tím může ještě souviset mimořádná korepetici, kdy je důležité, aby žák byl s doprovázejícím dobře sehrán.

3. Hodina po veřejném vystoupení

V hodině se zabýváme výkonem na koncertě a hodnotíme ho. Ideální je, když máme nahrávku. Žák se tak i sám učí poslouchat a analyzovat chyby.

4. Hodina nácviku partů

Jelikož je důležité, aby se hráč co nejdříve zapojil do nějakého souboru (žesťový kvartet, dechový orchestr a podobně), musíme do hodin výuky také zařadit nácvik partů do těchto souborů. Podle potřeby s žákem probereme jednotlivé party a projdeme hlavně nejtěžší místa.

3. Trombonová literatura pro začátečníky

3.1 Školy

Method for Trombone B.C. – Look, listen, learn Vol. 1 – 3

Výborná škola od Jilta Jansma a Jaapa Kasteleina. Škola je vypracovaná velmi pestře a zábavně se spoustou ilustrací, obrázků a hádanek. Pro začínajícího hráče je podle mého názoru dostatečně motivující. Je zde od základů probíráno vše podstatné a důležité z trombonové metodiky pro začátečníky. K jednotlivým cvičením je vždy doprovod na CD.

Mark McDunn – Trombone Method

Jedná se zase o třídílnou školu, která je určena úplným začátečníkům. Je zde důkladně probírána problematika poloh a to postupně od první polohy po sedmou ve střední poloze. V této škole najdeme spoustu cvičení na nátisk a výdrž, cvičení na legáta, cvičení na staccato a další.

Miloslav Hejda – Přípravná škola hry na snížcový tenorový pozoun

Tato škola je rovněž určena začínajícím hráčům na trombon. Profesor Hejda velmi důkladně seznámí hráče s jednotlivými polohami. Nejdříve se zabývá pouze čtyřmi polohami a až později pátou, šestou a sedmou polohou. Cvičení jsou psána velmi jednoduše, aby měl žák čas na kontrolu správného výsunu poloh, tónu, nasazení, dostatek dechu a podobně.

Jaroslav Ušák – Škola hry na snížcový pozoun

Profesor Ušák v této škole velmi detailně popsal všechny základní technické pojmy, které se k trombonu vážou. Nedílnou součástí je tabulka s přesnými vzdálenostmi jednotlivých poloh. (Jak uvádí Žáková)⁵: Na rozdíl od Hejdovy školy, se autor zabývá všemi polohami už od začátku.

André Lafosse – Méthode de trombone a coulisse

Autor této školy rozdělil publikaci do tří svazků. Pro začínajícího hráče je určen první a druhý svazek, kde André Lafosse nejdříve v úvodu popisuje základy hudební nauky a důkladně seznamuje žáka s jednotlivými částmi trombonu. V další části školy jsou krátká cvičení, která se zabývají problematikou první až páté polohy.

William Richardson, James O. Froseth – Introducing The instrument Trombone

Zde se jedná o velmi progresivní školu, která je napsána pro různé nástroje – včetně trombonu. V této škole najdeme improvizaci metody. To znamená, že žák si sám skládá libovolné melodické útvary. Tímto způsobem získává hráč hravou formou dovednosti nejen ve hře na trombon, ale také začíná chápat základní principy hudby. K jednotlivým cvičením je také doprovod na CD.

Jurgen Kessler – AMA Trombone Method Vol. 1

Moderní německá škola od J. Kesslera. Autor zde popisuje stavbu nástroje a postupně seznamuje žáka se základními hudebními pojmy a problematikami nástroje.

Hal Leonard Corporation – Play Trombone Today! – A complete guide To The Basics

Tato škola obsahuje 76 cvičení s CD, kde autor postupně od základů seznamuje hráče s problematikou rytmu, taktů, nasazení tónu, s hrou legáta a tak dále. Do cvičení jsou zahrnuty známé melodie, písně a skladby.

Larry Clark – I Used to Play Trombone – An Innovative Method

⁵ ŽÁKOVÁ, Petra. *Výuka hry na trombon v ZUŠ*. Praha, 2010. 22 s. Bakalářská práce.

Škola, která obsahuje různá cvičení, písně a melodie je určena dospělým, kteří na trombon už hráli, ale přestali hrát. Autor publikuje pro hráče tvorbu z oblasti populární hudby, klasických melodií a jazzu.

Charles Gouse – Learn to Play Trombone! A Carefully Graded Method That Develops Well – Rounded Musicianship

Pečlivě uspořádaná škola, která klade důraz na dobrou tvorbu tónu, rytmus a celkově se snaží rozvíjet muzikálnost hráče.

Nilo W. Hovey – Method for Trombone and Baritone

Cílem autora bylo vytvořit materiál, který bude logicky uspořádán z hlediska rozšíření rozsahu, rytmického vývoje a rozvoje techniky. To se autorovi dle mého názoru povedlo.

Klaus Bruschke – Trombone Fundamentals

V této škole Klaus Bruschke poskytuje nepřeborné množství materiálu pro každodenní cvičení. Materiál je určen jak pro začínající trombonisty, tak pro pokročilejší hráče. Autor se zde zabývá problematikou dýchání, intonací, bzučení na nátrubek, dynamikou nebo také hrou legáta.

Harvey S. Whistler – Modern Arban – St. Jacome – Method for Trombone or Baritone

Kompilace dvou nejznámějších metodik pro žesťové nástroje revidovaná pro trombon nebo baryton.

Charles Petrie – Pro Art Trombone and Baritone Method

Metodika s progresivním přístupem, která se snaží začínajícímu hráči poskytnout dobré základy ve všech oblastech problematiky hry.

Robert L. Marsteller – Basic Routines for Trombone

Velmi uznávaná publikace, ve které najdeme všechny důležité poznatky o problematice hry. Je vhodná i pro pokročilejší hráče.

John Kinyon – Breeze – Easy Method for Trombone

Tato série metod je vhodná jak pro individuální, tak pro skupinovou výuku. Řeší se zde kompletní muzikálnost hráče.

Newell H. Long – Elementary Method – Trombone or Baritone

Komplexní škola pro trombon nebo baryton. Nalezneme v ní technické studie, dueta, sóla, cvičení na hru legáta atd.

Branimir Slokar – Method for tenore Trombone

Vynikající metodika od fenomenálního hráče a uznávaného trombonisty.

Ladislav Daniel – Škola hry na pozoun a baryton

Česká škola od Ladislava Daniela. Obsahuje převážně úpravy známých lidových písní.

Josef Michálek – Škola hry na eufonium a trombon

Česká škola od Josefa Michálka. Na začátku sešitu autor seznamuje hráče s tvořením tónu a držením nástroje. V průběhu lekcí zvyšuje náročnost a klade důraz na hru v různých tóninách.

3.2 Etudy, cvičení a dueta

Felix Vobaron – 10 elementárních etud

Tento soubor etud řeší základní technické a melodické problémy hry. Na začínajícího hráče však kladou příliš velké nároky na rozsah nástroje.

Gilles Senon – 24 etude divertissantes

Velmi vydařená sbírka etud jak invenčně tak melodicky.

Gilles Senon – Le dechiffrage methodique et progresiv

V publikaci jsou etudy na základní úrovni obtížnosti, najdeme zde však i rytmicky náročnější cvičení. Pro začínajícího trombonistu vybíráme tedy jen lehčí etudy.

Ray M. Endresen – Supplementary Studies for Trombone

Výborné etudy od R. M. Endresena řeší perfektně všechny problematiky hry. Na začátku studie autor popisuje po púltónech řadu od velkého e po ges1 včetně popisu poloh. Dále se pak setkáváme s jednotlivými cvičeními, které postupně zvyšují svoji náročnost.

Victor Cornette – Elementární etudy

Z těchto etud jsou pro začátečníka vhodné pouze některá cvičení na začátku sbírky. Sbíрка obsahuje jak samostatné etudy, tak dueta.

John Glenesk Mortimer – Technical and Melodic Studies

Tyto studie autor rozdělil do šesti svazků. Etudy jsou výborně zpracované a postupně žáka seznamují jak s technickými a melodickými problémy hry, tak s hudební teorií z praktického hlediska. Například s výrazovými a dynamickými znaménky a podobně.

Wilhelm Krzystek – 31 malých etud pro pozoun

Jedná se o sbírku etud od polského autora. Setkáváme se zde s nejrůznějšími variacemi týkajícími se artikulace. Objevují se zde etudy s neobvyklými takty 7/4, 6/4, 1/2 a tak dále.

Ikov Kopáčik – 100 etud pro baryton a pozoun

Soubor etud od slovenského autora. Postupně zvyšují svoji náročnost.

Gerald Bordner – First Book of Practical Studies for Trombone

Vynikající svazek studií od Geralda Bornera naučí začínajícího hráče hru v jednoduchých tóninách a rytmech, které postupně zvyšují svoji náročnost. V etudách se také objevuje už od začátku hra v základních dynamikách.

Jérome Naulais – 50 Easy and Progressive Studies for Trombone

Výborná sbírka padesáti etud pro začínající hráče.

Frank T. Williams – Chops for Trombone

Kolekce cvičení, které pomůžou začínajícímu hráči s rozvíjením kvality tónu, s problematikou techniky hry a ke zlepšení flexibility nátisku.

Philip Sparke – Skilful Studies – 40 Progressive Studies for Trombone

V tomto albu najdeme 40 hudebně různorodých cvičení se stoupající obtížností. Studie zábavnou formou pomůže hráči se zdokonalit ve frázování, rozšíří rozsah a rozvine techniku.

Tom Brantley – Essential Studies for Trombone

Zde se jedná o studii, která obsahuje 42 standardních etud pro celkový rozvoj hry. Studie obsahuje výběr etud od různých autorů. Široká nabídka etud řeší problematiku kvality tónu, techniku hry a rozšíření rozsahu.

Fred Weber – Note Spellers – Trombone

Systematizovaná sada pracovních listů, která slouží k tomu, aby žák lépe pochopil problematiku poloh a čtení not.

Marc Schonbrun – The Everything Reading Music Book

Publikace od Marca Schonbruna má za úkol přiblížit začátečníkovi základy hudební teorie, notace. Seznámí hráče s výrazovými a dynamickými znaménky a podobně.

Paul Tanner, Herman Vincent – Student Instrumental Course Studies and Melodious Etudes for Trombone

Tato studie slouží jako doplněk k dalším cvičením od Paula Tannera a Hermana Vincenta.

William Bay – Trombone Position Chart

V těchto etudách a cvičeních od Williama Baye najdeme přehled všech základních durových a mollových stupnic. V publikaci je také popis jednotlivých poloh s přesnými vzdálenostmi.

William Bay – Fun with the Trombone

Jak nám název napovídá, v této publikaci jsou zábavně sestaveny jednoduchá cvičení, lidové písně a nejrůznější taneční melodie. Pro začínajícího hráče je tato sbírka i dostatečně motivující.

Jean Francois Michel – Duett album

Sbírka duet od Jeana Francoise Michela obsahuje čtyři svazky. Najdeme zde v úpravách světoznámé skladby, písně a melodie od nejrůznějších autorů.

Larry Clark – Progressive Duets for Trombone – Vol. 1

Toto album je součástí komplexní publikace obsahující 2 svazky duet. Album Volume 1 je určeno začátečníkům.

Larry Clark – The Complete Scale Compendium for Trombone

Publikace od Larryho Clarka je zaměřena na především na techniku. Existuje ve vydáních pro mnoho různých nástrojů.

Sandy Feldstein, John O'Reilly – Fantastic Familiar Folk Songs for Bass Clef Instruments

Soubor velmi jednoduchých písní a duet, kde je využita pouze řada šesti tónů. Sbírku je možné využít kromě jiných nástrojů právě pro trombon a baryton.

Himie Voxman – Selected Duets for Trombone or Baritone – Volume 1

Výběr duet v jednoduchých úpravách, ve kterých se hráč naučí poslouchat druhého spoluhráče.

3.3 Přednesy

Samozřejmě součástí studia hry na trombon jsou přednesy. Žák v nich praktikuje všechny problematiky hry, učí se hrát stylově vůči dané skladbě, pracuje s fantazií a hudební představivostí.

Jožka Matěj – Informatorium

Jedná se o sborník skladeb, kde autor seznamuje žáka s hraním různých slohů a stylů. Technická úroveň skladeb je adekvátní začínajícímu hráči.

Miloš Sedmidubský – Concertino

Skladba je závaznějšího hudebního charakteru a přitom je technicky nenáročná.

Josef Šimek – Mlsný kocour, Slimák

Dvě pěkné a jednoduché skladby pro nejmenší hráče.

Vlastimil Peška – Pozounárium

Tato sbírka obsahuje tři jednoduché skladby s názvy: Nosorožec na střeše, Valčíček pana Slona, Ve spíži je hroch. Autor pojal skladby legrační formou, takže už i názvy zaujmou i ty nejmenší žáky.

Miloslav Hejda – Album přednesových skladeb 1. a 2. díl

V těchto albech najdeme soubor různých skladeb od různých autorů. Svou náročností se hodně liší, proto pro začátečníka je důležité vybrat skladby menší náročnosti.

Bohuslav Sedláček – 5 skladeb pro trombon a klavír

5 krátkých skladeb pro začátečníky až mírně pokročilé. Skladby nesou názvy: U tří jabloní, První hvězda, Vrátit se domů, Loď houpá, Rýžoviště drahokamů.

Philip Sparke – 15 Easy Classical Solos for Trombone and Piano

Kolekce patnácti skladeb klasické hudby pečlivě aranžované pro začínajícího trombonistu. Rozsah jednotlivých skladeb je v jedné oktávě, takže pro začátečníka ideální.

Nicolas Hare – The Magic Trombone – Easy Pieces for the early grades

Soubor obsahuje 24 úprav klasických skladeb různých autorů. Například skladby J. Brahmsa, L. Bernsteina nebo C. Saint – Saense.

Eugene Watts – Easy Trombone Solos

Sešit ze série The Canadian Brass Book nabízí 12 známých klasických, ale i folkových skladeb a tradicionálů v jednoduché úpravě s doprovodem klavíru.

Jack Lamb – Classical Festival Solos for Trombone

Jedná se o výběr třinácti skladeb převážně klasických, kde se postupně zvyšuje náročnost.

Hal Leonard Corporation – Trombone Solos with Piano Accompatiment – Easy Level

Toto album obsahuje 10 skladeb z notového archívu amerického hudebního vydavatelství Rubank. Úroveň úprav odpovídá začátečníkovi.

Cornow Music Press – First Recital Series

Série přednesových titulů se stoupající obtížností jednotlivých skladeb od velmi jednoduchých po mírně pokročilé. Album obsahuje 12 skladeb.

Hal Leonard Corporation – Classical Favorites – Trombone

Soubor úprav oblíbených známých klasických skladeb. Setkáme se zde například se skladbami od J. Offenbacha, A. Dvořáka, G. Bizeta nebo J. Strausse.

Leslie Searle – Feeling good for Trombone, Baritone, Euphonium

Sbírka patnácti atraktivních a originálních skladeb různých stylů populární hudby. Klavírní doprovod je včetně akordových značek pro případný doprovod dalších nástrojů.

Cherry Lane – 15 Most Popular Classical Melodies for Trombone

Znamé skladby aranžované s orchestrálním doprovodem na CD. Jednotlivé doprovody si můžeme pustit buď bez hlavní melodie, nebo s melodií.

Keith Snell – Belwin Master Solos Easy for Trombone

V této publikaci najdeme 12 skladeb jednoduché obtížnosti. Objevují se zde skladby klasické, lidové a populární.

Boston Music Company – A New Tune a Day – Performance Pieces for Trombone

Tato kolekce nabízí široké rozpětí stylů a rozmanitostí skladeb, které byly vybrány tak, aby žák získal skvělý repertoár už ve své rané vývojové fázi. Sbírka má 65 skladeb, kde jsou zastoupeny klasické melodie, muzikálové a jazzové hity, lidové písně a také filmová hudba.

Joe Maroni – 101 Easy songs for Trombone

Účelem této publikace je poskytnout začínajícímu trombonistovi přehled o známých melodiích, písních a skladbách napříč všemi žánry. Jsou zde písně a skladby jako například When the Saints Go Marching In, Frère Jacques nebo Santa Lucia.

Paul Harris and Amos Miller – Time Pieces for Trombone

Série Time Pieces pro začínajícího trombonistu repertoár jednoduše upravených skladeb psaných od 13. století po současnost. Jednotlivé skladby jsou řazeny chronologicky od nejstarších po nejmladší. Najdeme zde díla od G. B. Pergolesiho, D. Šostakoviče, W. A. Mozarta, B. Bartóka a dalších. Tato škola tímto způsobem umožňuje žákovi skutečný cit pro různé styly hudby.

Sandy Feldstein – First Solo Song Book

Sbírka třiceti písní, které jsou upravené tím nejjednodušším způsobem pro úplného začátečníka. Najdeme zde písně jako například This Old Man, Up on the Housetop nebo Blue Moon.

4. Motivace žáků

4.1 Motivace obecně

Z psychologického hlediska (jak pojednává Metodický portál pro inspiraci a zkušenosti učitelů)⁶ je pojem motivace chápán jako duševní proces související se zvýšením, popřípadě s poklesem aktivity. Projevuje se napětím, neklidem a činností směřující k vyrovnání rovnováhy organismu. V zaměření motivace se uplatňuje osobnost jedince, jeho hierarchie hodnot i dosavadní zkušenosti, schopnosti i dovednosti. Podstatou procesu motivace je zaměření a aktivace jedince, což bývá vyjadřováno pomocí potřeb, zájmů, ideálů a podobně.

Motivaci rozdělujeme na krátkodobou a dlouhodobou. Krátkodobá motivace je intenzivnější a silnější, vydrží však kratší dobu. Specifická je právě u malých dětí. Naopak dlouhodobá motivace se vyskytuje u starších jedinců a vyžaduje velkou míru zapření a cílevědomosti.

Dále řadíme motivaci na vnitřní a vnější. Žáci jsou vnitřně motivováni, když si uvědomují, že účastí na ní uspokojí nějakou svou potřebu. Vnitřně motivovaní žáci vnímají aktivní účast jako něco, co jim přímo přinese užitek.

Vnější motivaci mají žáci tehdy, když chtějí získat nějakou odměnu, která byla uměle spojena s provedením činnosti nebo když se chtějí vyhnout nepříznivým následkům, které byly záměrně stanoveny za nespolutracující chování.

⁶ http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/M/Motivace

4.2 Motivace ke hře na trombon

Motivace žáků je velmi důležitá a ve hře na jakýkoliv nástroj nezbytná. V dnešní moderní době existuje mnoho způsobů, jak žáky motivovat. Vždy to záleží hlavně na učiteli, jak žáky dokáže zaujmout.

Důležitým faktorem je učitelova osobnost, jeho kreativita a dobrý příklad. Dále je velmi klíčovou věcí vztah mezi žákem a učitelem. Učitel by měl při výuce navodit dobrou atmosféru a především si se žákem vybudovat dobrý vztah. Jedině tak můžeme žáka dovést k uspokojujícím výsledkům a výkonům. Musíme dbát na to, aby se žák cítil psychicky i fyzicky uvolněný a nic mu nebránilo svobodně pracovat. Učitel by také měl žákovi ukázat, že je do dané problematiky sám zapálený. Žáky musí učitel vždy vést k tvořivosti, aktivitě a vlastní prezentaci. Správně motivovat žáky, aby byly nadchnuty pro věc, je velkou výzvou pro každého učitele.

Je nutné si říct, že motivovat hráče ve studiu hudby a ve hře na trombon je v této době plně nejrůznějších atraktivních vymožeností celkem náročná věc. Obzvláště pak u dětí musíme hledat všemožné způsoby k motivaci.

Dle mého názoru je potřeba začít nejdříve s komunikací s rodiči. Ty děti vychovávají a tak mají ten nejlepší přehled a dohled nad jejich zájmovými činnostmi. Pokud dobře nevycházíme s rodiči, dá se předpokládat, že motivovanost žáka nebude dobrá.

Jistě narazíme na spoustu problémů a je někdy velmi složité je řešit. Jsou to případy, kdy děti například mají mnoho dalších volnočasových aktivit a zájmů a hra na trombon je pak upozaděna. Samozřejmě jim tím pádem zbývá velmi málo času na cvičení a jejich vývoj ve hře je pozvolný, pomalý a někdy až stagnující.

Velkou motivací pro žáka je vidět a slyšet ostatní hráče v praxi. Proto je velmi prospěšné, aby zejména na základních uměleckých školách učitelé žesťových nástrojů pořádali tzv. výchovné koncerty na základních a mateřských školách. Dají se pojmout různým způsobem, je však hlavní, aby byly zábavné a děti zaujaly. Například volíme repertoár, který děti znají. To znamená třeba oblíbené, populární pohádkové a večerníčkové filmové písně a melodie. Dále dětem nástroj detailně ukážeme a předvedeme, jak se na něho hraje, a ukážeme různé způsoby hry.

Když přistoupíme k samotné výuce, je důležité motivovat žáka od samého počátku studia. Proto využíváme při hodinách moderní vyučovací metody. Mezi ně můžeme zařadit využití doprovodných CD a nahrávek k jednotlivým etudám, cvičením a přednesům. Jak jsem již zmiňoval,

pouštíme žákovi nahrávky zábavných skladeb a ukázky z tvorby vynikajících trombonistů.

Jak jsem již na začátku práce zmiňoval, je motivujícím a atraktivním přípravným nástrojem hra na tzv. Pbone. Jedná se o plastový trombon, který má malou váhu a můžou a na něho hrát i ty nejmenší. Vyrábí se ve mnoha barevných provedeních a to je právě pro děti zajímavé.

Žáky můžeme také do značné míry motivovat výběrem notového materiálu. Určitě ne vždy hráči vyhovíme a z hlediska vývoje musí hrát i méně záživné etudy a cvičení, ale co týká přednesových skladeb a písní, existuje celá řada nejrůznějších úprav a žákovi tak vybereme jeho oblíbenou píseň či skladbu podle jeho představ.

Velkou inspirací pro žáky je komorní, souborová a orchestrální hra. Nejen že děti tímto způsobem mají pocit, že jejich snažení se někde uplatňuje a nehrají jen na hodinách, ale hra v kolektivu jim dává možnost poznat nové kamarády a vytvářet si přátelství, což je u dětí velmi důležité. Učí se samozřejmě při tom souhře a navzájem se poslouchat. Proto jakmile to je možné, co nejdříve žáky do souborové hry zapojujeme.

Mezi inspiraci a motivaci pro žáky určitě také můžeme zařadit soutěže MŠMT. Z vlastní praxe vím, že ačkoliv třeba žáci neuspějí na soutěži podle svých i učitelových představ, je to pro ně obrovská zkušenost. Sami poznají jaká je konkurence na jiných školách a často je to dovede k větší pílí a pracovitosti.

Nesmíme také opomenout žáky pravidelně zařazovat na programy školních koncertů. To je také zdroj motivace a žáky to vede k odpovědnosti za svůj výkon, protože na koncertech mívají většinou své rodiče a kamarády a nutí je to se před nimi co nejlépe předvést.

Závěr

V této práci jsem se zabýval základními problematikami, s kterými se při výuce začátečníků na trombon přímo setkáme. Snažil jsem se čerpat z vlastních zkušeností a poznatků, které pramení z mé dosavadní učitelské praxe. Myslím si, že je velmi důležité u každého začínajícího hráče dávat dobrý pozor na všechny detaily, co hry týká, protože jen žák se správnými a pevnými základy se může dále dobře rozvíjet. V dnešní době není lehké u dětí vzbudit zájem o hru nejen na trombon ale o studium hudby obecně, a tak podle mého názoru musí učitel volit zábavnou formu výuky. Moderní doba nám však nabízí techniku, o které si v dřívějších dobách mohli lidé nechat jen zdát. Proto využíváme všech možností, které dětem budou blízké a zároveň je budou i bavit. Učitel by se proto měl neustále vzdělávat a zajímat se o jakékoliv novinky z oboru. Je tedy důležité se účastnit nejrůznějších seminářů, kurzů a workshopů a hlavně aktivně spolupracovat s ostatními kolegy a učiteli žesťových nástrojů.

PRAMENY A LITERATURA

WICK, Denis. *Trombone technique*. Oxford university press, 1971. ISBN 19-318704-3.

ŠIMEK, Josef. *Rozpracované otázky z umělecko-pedagogické přípravy*. Praha. Materiál vypracovaný pro studenty konzervatoře.

KUMMER, Jaroslav. *Metodika profesora Jaroslava Ušáka z pohledu dnešního pedagoga*. Olomouc, 1990.

ŽÁKOVÁ, Petra. *Výuka hry na trombon v ZUŠ*. Praha, 2010. Bakalářská práce.

MOŤKA, Lukáš. *Metodika hry na trombon pro začátečníky v návaznosti na českou trombonovou školu*. Praha, 2015. Disertační práce.

Národní institut pro další vzdělávání [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: <http://www.nidv.cz/cs/download/pzus/materialy/Pozoun.pdf>

Amazon [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: http://www.amazon.com/s/ref=nb_sb_noss?url=node%3D4544&field-keywords=trombone&rh=n%3A4544%2Ck%3Atrombone

Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů [online]. [cit. 2016-04-08]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Knihovna/1.Pedagogicky_lexikon/M/Motivace